

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.9 (3035) ●

● ЧАЦВЕР, 15 САКАВІКА, 2007

Тэатральная прастора аб'яднала шэсць краін
Стар. 2

Дакрануцца да каранёў...
Звычайна дзеці, бацькі, бабулі і дзядулі — родам з аднаго... стагоддзя. Гэта, бадай, асноўны закон генеалогіі: на 100 гадоў прыходзяцца тры пакаленні. Стар. 3

Бум чакаецца ў Вялікдзень
Падчас Вялікага посту ў беларускіх ЗАГСах — адноснае зацішша Стар. 4

СВЯТЫ НАРОДНАГА КАЛЕНДАРА

Вясну гукалі? Вясне — дарогу!

Весела з дахаў дамоў “загаманіў” капеж, суседскі кот ляніва жмурыцца ад сонца на ганку... Нарэшце прыйшла вясна! І гэта толькі здаецца, што падкралася яна нячутна. Калі для некага надыход яе стаў нечаканасцю, то іншыя да яе рыхтаваліся. → 4

Вось так натхнёна хлопцы і дзяўчаты штогод “гукваюць вясну” ў Музеі народнай архітэктуры і побыту ў Строчыцах, што пад Мінскам

Кніжныя сцежкі вядуць у Баранавічы

У адрозненне ад Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, дзе захоўваецца шмат сусветнаведомых кніжных шэдэўраў, музей-бібліятэка, што створаны ў Баранавіцкім дзяржаўным універсітэце, збірае толькі творы айчынных пісьменнікаў. Усе без выключэння літаратары краіны трапяць у фонды музея як мінімум з адной сваёй кнігай. Падобных музеяў сёння ў свеце не існуе.

Павел Гаспадыніч

Ідэя стварэння унікальнага музея належыць галоўнаму рэдактару часопіса “Малодосць”, пісьменніцы Раісе Баравіковай: — У нашай краіне вельмі многа людзей, якія цягнуцца да літаратуры. Але сярод кніжна-

га мора вельмі цяжка на нешта звярнуць увагу. У асноўным чытачы праз сяброў ці рэкламу даведваюцца пра новыя імёны, творы... А наш музей-бібліятэка зьбірае кнігі пісьменнікаў, якія выдаваліся ва ўсе часы. Нават тыя літаратары, якія маюць усяго адну кнігу, таксама будуць

у музеі. А як след — у гісторыі літаратуры.

За палову года супрацоўнікі бібліятэкі Баранавіцкага універсітэта адабралі больш за 300 кніг. Ідэю Баравіковай ажыццяўляла загадчыца бібліятэкі Лілія Гарбунова, якая лічыць, што галоўнае — сабраць літаратурныя

творы, мала вядомыя чытачам.

Да стварэння новага музея далучыліся студэнты, якія, па словах Баравіковай, паводзяць сябе, як следцы: з хатніх бібліятэк сваіх бацькоў, бабуляў і дзядуляў кожны раз прывозяць па кніжцы. Адгукнуліся многія публічныя бібліятэкі краіны. → 2

ВЕСТКИ

Узгаднілі сумесныя падыходы

Вольга Карней

Памежныя ведамствы Беларусі і Фінляндыі маюць намер пашырыць узаемаадносінны

Перспектывы развіцця супрацоўніцтва памежных ведамстваў Беларусі і Фінляндыі абмеркавалі ў Брэсце старшыня Дзяржаўнага камітэта памежных войскаў Беларусі генерал-лейтэнант Аляксандр Паўлоўскі і кіраўнік памежнай абароны Фінляндыі віцэ-адмірал Яаак Смоландар.

Наладжванне цесных кантактаў у памежнай сферы — у інтарсах абедзвюх краін. Вядома, што еўрапейскія дзяржавы звязваюць агульныя праблемы — незаконная міграцыя, наркатрафік, трансмежная злачыннасць. У фінскіх і беларускіх спецыялістаў ёсць жаданне супрацоўнічаць і шукаць сумесныя спосабы барацьбы з гэтымі негатыўнымі з’явамі. Падчас сустрэчы ў Брэсце была падпісана дамова аб узаемадзейні ў вобласці тэхнічнага забеспячэння, падрыхтоўкі спецыялістаў, супрацьдзеяння нелегальнай міграцыі і трансмежнай злачыннасці.

“Гавораць” электронныя бібліятэкі

Адбылася прэзентацыя электронных падручнікаў па беларускай і рускай літаратурах — дыскаў “Электронная бібліятэка школьнікам” і “Размоўная электронная бібліятэка”

Першы дыск выйшаў пры падтрымцы Нацыянальнай камісіі Беларусі па справах ЮНЕСКА. Электроннае выданне ўключае поўныя тэксты твораў па беларускай і рускай літаратурах для вучняў 9-11 класаў.

“Размоўная электронная бібліятэка”, якая выйшла пры ўдзеле Нацыянальнай бібліятэкі, уяўляе сабой агучныя тэкставыя дакументы, адаптаваныя для людзей са слабым зрокам. “Гаворыць” электронная бібліятэка на беларускай, рускай і англійскай мовах. Яна таксама змяшчае калекцыю твораў школьнай праграмы па беларускай літаратуры для 9-11 класаў.

Гэтыя выданні дазваляць інвалідам атрымліваць веды на роўных са здаровымі людзьмі, а ў будучым нават паспяхова канкураваць на рынку працы.

Кніжныя сцежкі вядуць у Баранавічы

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

Раісу Баравікову, чалавека вельмі занятага і часта “вандруючага” па краіне з выступленнямі, я заспеў якраз перад чарговай камандзіроўкай. Увесь яе кабінет быў запоўнены кнігамі.

— Ці не ў Баранавіцкі ўніверсітэт збіраецца везці?

— Так, некаторая частка гэтых кніг трапіць у музей. Мы таксама дапамагам папаўняць кніжны фонд. Вось і рэдакцыя часопіса “Малодосць” разам з аўтарамі, якія прыносяць кнігі з аўтографамі нам, збірае і перадае ў музей асобнікі паэтаў і празаікаў.

— У краіне існуе шмат універсітэтаў. Чаму музей адной кнігі вырашана стварыць менавіта ў Баранавічах?

— Справа ў тым, што на артыкул у “Малодосці”, у якім я прапанавала ідэю стварэння падобнага музея, адгукнуліся толькі з Баранавіч. Ва ўніверсітэце, як кажуць, загарэліся і адразу ж пачалі ажыццяўляць задуму. Аднак, спадзяюся, на культурнай карце краіны такая з’ява пашырыцца, асабліва ў тых ВУ, дзе ёсць буйныя філалагічныя кафедры.

— Якія імёны прадстаўлены ў музей-бібліятэцы ўжо сёння?

— На гэты час ёсць кнігі Караткевіча, Быкава, Янішчыц, Зуёнка, Гардзея... Адзначу кнігі Купалы, Коласа, Багдановіча. Гэты год — год Купалы і Коласа. Таму, як знак павагі, пашаны да класікаў, збор кніг пачаўся з самых вялікіх.

— А вашы кнігі прысутнічаюць у музеі? У прыватнасці, “Казкі астранаўта”?

Паэтэса Раіса Баравікова разам з супрацоўнікамі музея адной кнігі ў Баранавічах

— У мяне было жаданне пакінуць музею “Казкі астранаўта”. Але падумала, што для моладзі, студэнтаў, напэўна, больш цікавай будзе мая пазыя. У бліжэйшы час чакаю выхаду ў свет томіка выбраных вершаў “Дрэва для райскай птушкі”, і як толькі гэтая кніга з’явіцца, адразу з аўтографам завязу ў музей. Але я ўжо зрабіла падарунак — кнігу “І ў зімку лілеі цвітуць”, у якой пад адной вокладкай сабраны творы

пра каханне шаснаццаці сучасных беларускіх празаікаў.

— Раіса Андрэеўна, якім вам бачыцца будучыня музея-бібліятэкі?

— Прадказваць цяжка, але мяркую (а гэта і мае жаданне), што з цягам часу ў музей-бібліятэцы з’явіцца, акрамя кніг, і фотаздымкі пісьменнікаў, асабістыя рэчы. Ужо сёння будзець новы корпус бібліятэкі ўніверсітэта, у якім плануецца значную колькасць залаў выдзяліць музею, дзе будзець праводзіцца экскурсіі,

сустрэчы з пісьменнікамі. Мне здаецца, такі музей будзе спрыяць папулярнасці беларускай літаратуры. Прычым, калі з’явіцца рарытэтных выданняў, навукоўцы таксама не застануцца абьякавымі. Можна будзе, напрыклад, прыехаць і пазнаёміцца з пісьменнікамі, які ў гісторыі літаратуры застаўся толькі праз адну кнігу. Думаю, што напісанае сёння літаратарамі захавецца і праз сто-дзвесце гадоў і зацікавіць чытача, дзякуючы музею-бібліятэцы адной кнігі.

ЧЫТАЕМ РАЗАМ

Намалявана пісьменнікам

Кастусь Карнялюк

У Оршы выйшла кніга “Свет вачыма Караткевіча”, у якую ўвайшлі створаныя пісьменнікам малюнкi, карыкатуры, шаржы. Усяго ў выданне ўключана каля 150 работ, якія захоўваліся ў пісьменнікаў, родных і сяброў Караткевіча, у Беларуска-кім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва. А сістэматызавалі ўсе гэтыя творы для кнігі супрацоўнікі аршанскіх музеяў.

У чытача сёння ёсць магчымасць пазнаёміцца з яшчэ адной рысай таленту пісьменніка, выдатнага мастака — паглядзець на старажытную і сучасную Беларусь вачыма Уладзіміра Караткевіча.

Азбука духоўнасці

Убачыла свет новая кніга педагога і пісьменніка Фёдора Палачаніна — “Школьнікам аб праваслаўнай веры”. Гэта — своеасабліва азбука духоўнага жыцця для маладых людзей. Прычым, выкладанне ў кнізе вядзецца непаспешна, тактоўна, без навязвання якіх-небудзь канцэпцый і догмаў. Аўтар даследуе тэмы народных святаў і праваслаўных пастоў. Шмат увагі ўдзяляе абразам.

Фёдора Палачаніна як педагога вельмі хвалюе той духоўны набытак, з якім будуць ісці па жыцці ў XXI стагоддзі маладыя людзі. І таму дыялог пісьменніка і чытача — шчыры і праніклёны. Кніга “Школьнікам аб праваслаўнай веры” атрымала абласлаўленне мітрапаліта Філарэта.

Служба нялёгкая, але ганаровая

Юрый Акудовіч

У беларускай арміі служаць больш за тры з паловай тысячы жанчын, прычым 245 з іх носяць афіцэрскія пагоны, болей за тысячу з’яўляюцца прапаршчыкамі, каля 2,6 тысячы праходзяць службу па кантрактах у званні салдатаў і сяржантаў

У параўнанні з 1997 годам колькасць жанчын-афіцэраў у беларускай арміі павялічылася амаль у тры разы. Большасць з іх праходзяць службу як вайсковыя ўрачы, псіхологі, перакладчыкі, юрысты. Некаторыя ўзначальваюць аддзяленні ў вайсковых камісарыятах. Зацверджаны ў студзені пералік ваенна-ўліковых спецыяльнасцяў афіцэрскага складу Узброеных Сіл, на якіх могуць праходзіць ваенную службу жанчыны, пашыраны да 87 пасадаў каманднага, інжынернага, тэхнічнага, ваенна-гуманітарнага, ідэалагічнага, педагогічнага і медыцынскага профіляў.

З 2002 года ажыццяўляецца набор дзяўчат у Ваенную акадэмію Рэспублікі Беларусь. На сённяшні

Алена Гардон служыць з задавальненнем

дзень колькасць курсантаў акадэміі складае 38 чалавек.

Самай шматлікай у арміі паранейшаму застаецца катэгорыя жанчын — салдатаў і сяржантаў. Іх прыём ажыццяўляецца ў добраахвотным парадку на кантрактнай аснове. Узрост ваеннаслужачых жанчын не павінен быць менш за 19 і больш за 35 гадоў, і адукацыя — не ніжэй за базавую. У працэсе праходжання службы жанчыны карыстаюцца тымі ж правамі, што і мужчыны, і таксама, як і яны, выконваюць свае службовыя абавязкі.

Тэатральная прастора аб’яднала шэсць краін

Валерыя Стасюк

У Магілёве ў другім міжнародным маладзёжным тэатральным форуме “М. @RT Кантакт”, які пройдзе з 21 па 27 сакавіка, прымуць удзел творчыя калектывы з Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы і Германіі. Усяго каля трохсот артыстаў. На магілёўскай сцэне будзе прадстаўлена дванаццаць спектакляў.

Адкрые форум містэрыя “Сымон-музыка” Якуба Коласа ў пастаноўцы Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Прыхільнікі Мельпамены таксама ўбачаць спектакль “Сірано дэ Бержэрак” Кіеўскага дзяржаўнага тэатра драмы і камедыі, музычна-пластычны спектакль-балет пра каханне Айседоры Дункан і Сяргея Ясеніна “На мове пачуццяў” Цэнтральнага тэатра з Эслінга (Германія). Завершыць паказ армейская гісторыя “Білоксі-Блюз” Магілёўскага абласнога драматыч-

На рэпетыцыі спектакля “Сымон-музыка”

нага тэатра. Да тэатральнага свята падрыхтавана спецыяльная праграма майстэрні маладой рэжысуры, пройдуць майстар-класы педагогаў з Масквы, Санкт-Пецярбурга і Германіі. Упершыню на форуме плануецца правесці семінар “Асноўныя тэндэнцыі развіцця сучаснай беларускай драматургіі”. Па выніках тэатральных паказаў

штодзённа будуць праходзіць прэс-канферэнцыі. У адрозненне ад леташніх, фармат іх будзе не такі афіцыйны — у кафе за кубкам кавы, што больш схіляе да шчырай размовы. Акрамя гэтага, арганізатары адмовіліся ад жорсткай конкурснай праграмы. Журы будзе самастойна вызначаць намінацыі і намінантаў, а таксама засноўваць Гран-пры.

Дакрануцца да каранёў...

Звычайна дзеці, бацькі, бабулі і дзядулі — родам з аднаго... стагоддзя. Гэта, бадай, асноўны закон генеалогіі: на 100 гадоў прыходзяцца тры пакаленні. Здаецца, не так шмат. Але, на жаль, зусім нямногія могуць назваць імёны сваіх прадзедаў, не кажучы ўжо пра больш далёкіх продкаў.

Кацярына Немагай

Паглыбіцца ў гісторыю сям'і, даведацца пра паходжанне прозвішча... Усё гэта можна зрабіць, гартаючы пажайцельны старонкі старых рукапісных кніг — метрык, што некалі складаліся свяшчэннікамі ў цэрквах, прызыўных спісаў, рэвізскіх сказаў (перапісы насельніцтва па сацыяльнаму паходжанню), якія захоўваюцца ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі. Зазірнуць у XVII-XVIII стагоддзі і прачытаць пра сваіх прабацькоў — даволі рэальна.

Супрацоўнікі архіва прапануюць два спосабы "сустрэчы з мінулым": адзін — танны, другі — прасцейшы. Першы — гэта самастойная вандроўка па архіўных нетрах. За невялікую суму можна набыць абанемент у чытальную залу архіва і на доўга трапіць у такі далёкі, але ўсё ж блізкі свет сваёй сям'і. Звычайна самастойныя пошукі займаюць тры-чатыры гады, паступова ператвараюцца з першапачатковай цікавай задумкі ў сапраўднае захапленне. Больш таго, гэты шлях вядзе да пашырэння ведаў. Каб не заблытацца ў звестках, трэба добра разбірацца ў геаграфіі краіны, арыентавацца ў гістарычных тэрмінах, а таксама засвоіць хаця б азы такой навукі, як палеаграфія (вывучае графіку, знешні выгляд старажытных рукапісаў), бо дакументы XVIII стагоддзя напісаны на старажытных беларускай ці рускай мовах, многія — на польскай, і амаль усе — неразборлівымі почыркамі царкоўнаслужачых і чыноўнікаў казённых палат.

Другі шлях для тых, хто баіцца цяжкасцяў і не мае свабоднага часу, — звярнуцца за дапамогай да архівістаў. За гэта, праўда, трэба будзе аддаць немалыя грошы. Цана асабліва складаных генеалагічных дрэваў (напрыклад, калі продкі вялі "качавы" лад жыцця, часта пераязджалі з аднаго месца ў іншае) можа перавысіць мільён беларускіх рублёў. Часу ж патрабуецца значна менш, чым пры самастойным пошуку, — некалькі

месяцаў. Каб палегчыць задачу, пажадана яшчэ да наведвання архіва даведацца не толькі пра імёны і прозвішчы прадзедаў хаця б апошняга дарэвалюцыйнага калена, але і пра гады іх жыцця, месца нараджэння, прыход царквы, да якога адносіўся населены пункт. Справа ў тым, што ў архіве захоўваюцца дакументы да 1917 года. Многія паслярэвалюцыйныя дакументы былі страчаны ў час Другой сусветнай вайны, што значна зацягвае пошук людзей, якія жылі ў той час.

Складанасць і "памер" генеалагічнага дрэва залежыць таксама ад сацыяльнага паходжання. Як правіла, крайнія даты сялянскай радаслоўнай — гэта сярэдзіна XVII стагоддзя. Менавіта з гэтага часу вёўся

адшукаць... і праз стагоддзі. Насычанае ў яго было жыццё: то ён судзіўся, то нешта купляў ці прадаваў... Да таго ж, знатныя прашчурны некалі самі скрупулёзна пісалі "лета" сваіх родаў. Пры выпадку, іх можна "адкапаць" і цяпер. Работа ж з сялянамі заўсёды пачынаецца з нуля. Затое ў дваранскіх родах перапляценні, мелі маёмасць у розных кутках краіны, разараліся. Генеалогія княжацкіх родаў Радзівілаў, Сапегаў, Паскевічаў — прадмет асабага вывучэння. Хоць у Беларусі не жывуць прамыя нашчадкі гэтых дынастый, іх радаводамі карыстаюцца студэнты пры напісанні дыпломных работ, гісторыкі, навукоўцы.

аб паходжанні. Дайшоў ён да 1754 года, а далей — нічога. Пачаў "капаць" з другога канца. З Фінляндыі. Высветлілася, што там ці не кожны чацвёрты з такім прозвішчам. Якім чынам фіны апынуліся ў беларускай вёсцы? Калі ішлі з войскам Карла XII, некалькі раненых тут засталіся. Цяпер гэты чалавек вывучае фінскую мову, збіраецца наведваць родных у скандынаўскай краіне.

Штогод супрацоўнікі архіва працуюць у сярэднім над 500 радаводамі. Звяртаюцца сюды як мясцовыя беларусы, так і сусветныя з-за мяжы. Загадчык аддзела інфармацыі, публікацыі і навуковага выкарыстання да-

Сяргей Рыбчонок

пачаўшы распяць складаныя карункі з жыцця продкаў, думаў, што на гэтым прыйдзецца ставіць кропку. Але выпадкова зразумеў: іншае імя трэба шукаць. Георгіяў у народзе раней называлі Юрыямі. Знайшоў метрыку на Юрыя, і работа пайшла. Дакапаўся ажно да 1715 года.

Вывучыць цалкам генеалогію хаця б аднаго роду не пад сілу нават самаму дасведчанаму архівісту. Радавод лічыцца зробленым, калі больш няма дакументаў ці... не хапае фізічных сілаў. А наошта наогул церушыць мінулае, даведацца пра імёны людзей, з якімі ніколі не сустрэнешся?.. Некаторыя праводзяць гады ў архіве, каб знайсці родных за мяжой, другія збіраюць даныя аб днях нараджэння і смерці продкаў для складання сваёй астралагічнай карты. Ёсць і такія, хто гадзіны праседжае ў чытальнай зале, гартаючы старыя кнігі, для таго, каб было што расказаць пра сваю сям'ю дзецям і ўнукам. Заўважаюць супрацоўнікі архіва, усё часцей у якасці падарунка на вяселлі ці на юбілеі. Прычым, афармленне ім робіцца адпаведнае. У выглядзе вялізных кніг са скуранымі пераплётамі, яны абавязкова

будуць перадавацца з пакалення ў пакаленне. Існуюць і спецыяльныя электронныя праграмы для складання генеалагічных дрэваў. Да іх, дарэчы, можна дадаць фотаздымкі і малюнкi. У электронным фармаце радавод лёгка дапаўняецца новымі звесткамі. І праз некалькі стагоддзяў ужо нашчадкі будуць даведацца пра тых, хто жывуў у далёкім 2007 годзе.

Дыплом на шляхецкае права рода Рыбінскіх захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным архіве

"сялянскі" ўлік, і то — толькі па гаспадару сям'і. Далей пранікнуць не ўдаецца. А вось калі ў родзе ёсць шляхецкія карані, дрэва атрымоўваецца больш галіністае.

Архівісты прызнаюцца, што куды цікавей працаваць з дваранскімі радаводамі. Пра прадстаўнікоў "блакітнай крыві" звестак захавалася болей. Чым чалавек быў багацейшы, тым прасцей яго

Часам здараюцца цікавыя выпадкі. Прыходзіць чалавек у архіў, напрыклад, каб даведацца пра паходжанне свайго прозвішча. Справа некалькіх хвілін — застаецца на гады. І па саміх архіўных пошуках можна раманы пісаць. Звярнуўся неяк чалавек з прозвішчам Фінскі, хацеў дазнацца

кументаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Сяргей Рыбчонок склаў за час работы больш за тысячу генеалогій. Але самай складанай сталася... асабістая:

— Завялі мяне простыя рэчы ў тупік. Дзед у мяне па бацьку — Георгіевіч. А ў спісах, адкуль ён родам, Георгія няма. Так, амаль і не

Там, дзе ўтульна і прыгожа...

Турыстычныя прадпрыемствы хутка з'явяцца ва ўсіх раённых цэнтрах краіны

Юрый Акулаў

Рэгіянальнае развіццё турызму стане адным з галоўных накірункаў дзейнасці галіны. Пакуль большасць турыстычных прадпрыемстваў знаходзіцца ў Мінску. У некаторых раёнах няма

нават іх прадстаўніцтваў. А таму не выпадкова, што ўжо сёлета будзе створана сістэма кіравання турыстычнай сферай у рэгіёнах, а таксама зацверджаны спіс прадпрыемстваў, якія будуць выконваць функцыі рэгіянальных цэнтраў у турыстычных

зонах. Фактычна ў кожным раёне краіны будзе створана турыстычнае прадпрыемства або яго філіял. Больш таго, да будучага года ў кожным адміністрацыйным цэнтры плануецца стварыць агратурыстычны комплекс на базе сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, уладкаваць зоны адпачынку, дзіцячыя базы, іншыя турыстычныя аб'екты. Будзе таксама працягвацца работа па развіццю прыдарожнага сэрвісу, аб'ектаў грамадскага харчавання, гасцінічных комплексаў, сельскіх сядзіб, турыстычнай інфраструктуры.

Кінарэха з мінулага

У кінатэатрах Гомельскай вобласці пачаўся рэтра-паказ самых папулярных дзіцячых фільмаў савецкага часу

Аляксандр Сакалоў

Гэта сумесны праект абласнога прадпрыемства "Гомелькінавідэапракат" і ўпраўлення адукацыі Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта.

Школьнікі на вялікім экране паглядзяць "старое добрае кіно", на якім выраслі іх бацькі, дзядулі і бабулі. Такім чынам, аргани-

затары праекта не толькі маюць намер паказаць дзецям кінагерояў мінулых гадоў, але хаця б часткова адцягнуць увагу падлеткаў ад агрэсіўнай кінапрадукцыі, якая падаецца праз тэлевізійныя каналы.

Выбар быў зроблены на карысць карцін 60-х гадоў, паколькі іх адрознівае асаблівы дух шчырасці і чысціні. У рэпертуар рэт-

ра-паказу плануецца ўключыць казкі і фільмы на сучасныя тэмы. Падчас акцыі дзеці ўбачаць вядомую казку "Марозка", першую кінаверсію апавесці "Цімур і яго каманда" і іншыя карціны.

Дарэчы, гэты праект плануецца зрабіць штогадовым, надаўшы яму статус дзіцячага рэтра-кінафестывалю.

